

ترجمه انگلیسی این مقاله نیز با عنوان:
A Comparative Interpretation of the Influence of the Egyptian Revival
Movement on American Architecture in the 20th Century
در همین شماره مجله به چاپ رسیده است.

مقاله پژوهشی

تفسیر تطبیقی تأثیر جنبش احیای مصر بر آثار معماری آمریکا در قرن بیستم میلادی

حسین کریم‌آبادی^{۱*}، حسین سلطان‌زاده^۲، آلاله سامیر^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

۲. استاد، گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. پژوهشگر دکتری، گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد پردیس، دانشگاه آزاد اسلامی، پردیس، تهران، ایران.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۳/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۳۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۰۶

چکیده

بیان مسئله: بناهای بسیاری در اروپا و آمریکا وجود دارند که بازتابی از معماری مصر باستان هستند؛ اهمیت پژوهش حاضر در پرداختن به خاستگاه «جنبش احیای مصر» و شکل‌گیری «احیای معماری مصری» به غرب بازمی‌گردد. جنبش احیای مصر، یک سبک هنری است که هنرمندان آن از اشکال، نقوش و تصاویر آثار هنری مصر باستان استفاده کرده‌اند. این امر عموماً به آگاهی هنرمندان آمریکا و اروپا درباره آثار تاریخی مصر باستان که ناشی از فتح مصر توسط ناپلئون در سال ۱۷۹۸ م است، نسبت داده می‌شود. **هدف پژوهش:** ریشه‌یابی و نحوه تأثیرگذاری هنر و معماری مصر باستان بر آثار معماری آمریکا در قرن بیستم میلادی است که از این رو به تبیین معماری و وجوه نمادین هنر مصر باستان و سپس تأثیر آن بر معماری آمریکا پرداخته است. **روش پژوهش:** در این پژوهش کیفی از شیوه تفسیری-تاریخی در آن استفاده شده است. جامعه آماری، تعدادی از بناهای آمریکا را شامل می‌شود و در مطالعات مقدماتی، تعدادی از بناهای باستانی مصر جهت ریشه‌یابی و تطبیق مفاهیم و عناصر هنر مصر بررسی شده است؛ بنابراین، پس از تبیین و تفسیر داده‌های اولیه مذکور که حوزه علی شکل‌گیری جنبش احیای مصر را تشکیل می‌دهند، به تطبیق و تحلیل موردی نمونه‌های انتخابی پرداخته شده است. **نتیجه‌گیری:** نتایج تحقیق نشان می‌دهند که به‌واسطه فتح مصر توسط ناپلئون، بسیاری از هنرمندان دهه‌های بعدی آمریکا به هنر و معماری مصر باستان متمایل شدند که همین امر، سبب شکل‌گیری جنبش احیای معماری مصری در برخی از کشورهای مذکور شده است. بدین ترتیب، بناهای معماری زیادی با الهام از هنر و معماری مصر باستان در جهت فرم و عناصر هم‌چون استفاده از مقصوره، دروازه دوبرجی، رواق، هرم و موتیف‌های مصری مانند سرستون‌های پایروسی و کتیبه خورشید بالدار، طراحی و اجرا شدند که تاریخ شکل‌گیری بسیاری از آن‌ها در جهت جنبش مذکور به قرون اخیر بازمی‌گردد.

واژگان کلیدی: احیای معماری مصری، جاودانگی، جنبش احیای مصر، مصر باستان، معماری قرن بیستم، ناپلئون بناپارت.

مقدمه

آغاز می‌شود. با پیشرفت مصرشناسی در قرن نوزدهم و کشف «مقبره توت‌انخ‌آمون» در قرن بیستم، مصری‌گرایی در آثار هنری با جنبه‌های مختلف و گرایش‌های متنوع در سبک آرت دکو و پس از آن ادامه می‌یابد. «آرت دکو» سبکی تزئینی در اروپا و آمریکا (۱۹۲۰-۱۹۳۰ م) و به‌طور تقریبی بین دو جنگ جهانی بود که عنوان آن با اولین نمایشگاه بزرگ هنرهای تزئینی در پاریس^۲ مرتبط است. عناصر این سبک را می‌توان برگرفته از رنگ‌ها و نقش‌ونگارهای مصر باستان، چین، عصر ناپلئون، هنرهای آفریقا و مکزیک دانست که در اشیایی چون مبلمان، سفالینه و معماری ظهور یافتند (کلارک، ۱۳۸۹، ۲۱؛ لوسی، ۱۳۹۴، ۱۲). برخی این سبک را واکنشی در برابر سبک آرت نو و برخی نیز آن را انشعابی

«جنبش احیای مصر»^۱ را می‌توان سبک یا نهضتی دانست که در اکثر جنبه‌های هنری به‌ویژه هنر معماری در کشورهای نظیر فرانسه و آمریکا نفوذ یافته است که مطابق با آن، آثار هنری مختلفی در اروپا و آمریکا شکل گرفتند که اقتباسی از موتیف‌های هنر مصر باستان بودند. مورخان نیز عنوان «احیای معماری مصری»^۲ را در بُعد معماری برای آن برگزیده‌اند که ذیل جنبش احیای مصر قرار می‌گیرد. تمدن مصر باستان در گسترش معماری، هنر، طراحی و آیین غربی نقش بسزایی دارد. تداوم نقوش مصری، در طراحی دوران باستان یونانی-رومی، قرون وسطا، باروک و نئوکلاسیک

* نویسنده مسئول: hskarimabadi@gmail.com، ۰۹۱۹۲۵۷۳۴۴۷

پیشینه تحقیق

سه مؤلفه اصلی این پژوهش مبتنی بر ناپلئون و فتح مصر توسط وی، هنر و معماری مصر باستان و جنبش احیای معماری مصری در غرب هستند. در حوزه فتح مصر توسط ناپلئون، تارله (۱۳۵۳) به زندگی‌نامه ناپلئون و شرح کشورگشایی‌های او به‌ویژه فتح مصر پرداخته است. هم‌چنین دیوید تامسن (۱۳۸۷) مروری بر انقلاب‌ها و درگیری‌های درون کشور فرانسه براساس روی کارآمدن ناپلئون بناپارت داشته است. در باب معماری مصر باستان نیز، وتکین (۱۳۹۸) به مستندسازی معابد مصری و بررسی وجوه نمادین هنر و معماری مصر باستان پرداخته است؛ درحالی‌که هارت (۱۳۸۲) دوره‌های پادشاهی مصر باستان و هنر هر دوره را بیان کرده و معماری مصر باستان را با تکیه بر معابد، تبیین کرده است. مشتاق (۱۳۹۸) و پاکباز (۱۳۹۹) به تعریف و تاریخچه آرت دکو پرداخته‌اند. جنبش احیای مصر و احیای معماری مصری نیز در منابع انگلیسی توسط کورل (Curl, 2013) و گیگور (Giguere, 2014) بررسی شده است. Curl با ارائه مستنداتی از اکتشافات آثار باستانی مصر به شرح تصاویری از هنر مصری پرداخته و طراحی‌های اقتباس‌شده از آن‌ها را در غرب تبیین کرده است. گیگور نیز با مروری بر تاریخ معماری و مهندسی آمریکا به بررسی سبک‌های اقتباسی در شهر لس‌آنجلس پرداخته است. در حوزه آرت دکو نیز رابینز (Robins, 2017) ظهور این سبک در آمریکا را همراه با تاریخچه اجتماعی آن شرح داده و ساختمان‌های متأثر را تحلیل کرده است. علی‌رغم مستندات و تألیفات موجود، به موضوع تأثیر جنبش احیای مصر بر آثار معماری آمریکا پرداخته نشده است.

• بینامتنیت

بینامتنیت به‌عنوان یک رویکرد نقد، روابط و تأثیرگذاری میان متون را با یکدیگر می‌سنجد که در معماری نیز بیش‌تر به نحوه شکل‌گیری یک اثر در رابطه با آثار دیگر معطوف است و درنهایت، چگونگی تکثیر متنی را تبیین می‌کند. در این میان، اثر معماری، دیگر نه به‌عنوان شیء صرف، بلکه به‌عنوان یک متن می‌تواند خوانش شود. مطابق با این نگرش، این ایده مدرن که همه‌چیز را اصیل و برخاسته از لوح سفید می‌داند، نقد می‌شود و تولد هر متن یا ایده‌ای را در یک فضای چندبُعدی به لحاظ معنایی، حاصل تألیف از امور مختلف مربوط به گذشته در نظر می‌گیرد (قاسمی‌نیا، سلطان‌زاده و رئیسی، ۱۴۰۱، ۲۶). مبانی نظری این تحقیق نیز به لحاظ تطبیقی، بر رویکرد بینامتنیت استوار است که بر این اساس، برخی از آثار معماری با اقتباس از آثار دیگر متحقق می‌شوند.

از آن می‌دانند (دانیل، شافعی و سروشیانی، ۱۳۹۴، ۵۳). پس از نفوذ عناصر مصری در سبک آرت دکو، معماری پست‌مدرن و خردگرا نیز جنبه‌هایی از طراحی مصر را در بر گرفته‌اند (Curl, 2013, 434). آرت دکو در معماری آمریکانیز از طراحی مصر باستان بهره می‌گیرد که با دوره سوم احیای معماری مصری مرتبط است (همان، ۱۶). استفاده از خطوط راست‌گوشه، رنگ‌های خالص و گاهی روشن و تند، فرم‌هایی با هندسه ساده و مسطح، عناصر تزئینی هم‌چون بهره‌گیری از حروف را می‌توان از ویژگی‌های اصلی سبک آرت دکو دانست که بر مبنای نوعی ساده‌سازی هندسی بنا شده است (مشتاق، ۱۳۹۸، ۱۴؛ دانیل و همکاران، ۱۳۹۴، ۵۵). دو مؤلفه اصلی از وجوه هنر و معماری مصر باستان، نمادگرایی و ماندگاری بناهای آن است که محرکی برای استفاده دوباره از این هنر در زمان‌های متفاوت بود. ورود عناصر هنری مصر باستان به هنر و معماری آمریکا از اواخر قرن هجدهم میلادی آغاز شد و «احیای معماری مصری» نامیده شد. سبکی از معماری، که به لحاظ فرم و تزئینات از بناها و نقش‌ونگارهای معماری مصر باستان استفاده می‌کند. غالباً شکل‌گیری این جنبش به آگاه‌شدن مورخان و هنرمندان از هنر و معماری مصر باستان نسبت داده می‌شود (Goldschmidt Jr, 2018, 16) که عامل اصلی آن، فتح مصر توسط «ناپلئون بناپارت» در سال ۱۷۹۸م شناخته می‌شود که وی با چندین نبرد، تسخیر کشورهای مصر و سوریه را آغاز کرد (تامسن، ۱۳۸۷، ۴۱). دانشمندان و هنرمندان فرانسوی زیادی نیز در این نبرد به همراه ناپلئون وارد مصر شدند و بدین ترتیب نبرد مذکور، نقشی عظیم در شناساندن تاریخ و هنر مصر باستان به اروپائیان داشت و همراهان ناپلئون در این نبرد، شاید نخستین کسانی بودند که روند شناخت این سرزمین باستانی را فراهم کردند (تارله، ۱۳۵۳، ۱۰۴). پس از تسخیر چند شهر مهم از کشور مصر، لشکر ناپلئون در ۲۱ ژوئیه به اسکندریه از مهم‌ترین شهرهای مصر رسید که در آن جان‌نبردی سنگین بین نیروهای فرانسوی با مصریان و سربازان امپراطوری عثمانی در گرفت که پیروزی فرانسویان را در برداشت. ناپلئون، دولت فرانسه را متقاعد کرده بود که با تصرف مصر می‌تواند از تجارت بریتانیا با آسیا و افزایش قدرت آن جلوگیری کند. با توجه به نکات مذکور، این پژوهش در پی پاسخ به دو پرسش زیر است:

- ۱- جنبش احیای مصر در معماری غرب، چگونه شکل گرفت؟
 - ۲- تأثیر این جنبش در آثار معماری قرن بیستم کشور آمریکا به لحاظ فرم و سبک چگونه بوده است؟
- ضمن معرفی و تحلیل جنبه‌هایی از هنر و معماری مصر باستان، به جنبش احیای مصر و جهات معمارانه آن پرداخته شد. سپس قیاس نمونه‌هایی از آثار معماری در کشور آمریکا با معماری مصر باستان انجام شد تا بدین وسیله، هدف این تحقیق که ریشه‌یابی و نحوه تأثیرگذاری هنر و معماری مصر باستان بر معماری قرون اخیر کشور آمریکا است، حاصل شود.

• سبک احیای مصر

«جنبش احیای مصر» از سبک‌هایی است که در تمامی جنبه‌ها از هنرهای تزئینی تا معماری، نفوذ یافته است. شیفتگی مردمان اروپا و آمریکا به فرهنگ مصر به بیش از صدوپنجاه سال گذشته بازمی‌گردد که عناصر سبکی به دفعات در تناسب با هنر و معماری اروپا و آمریکا از اواخر قرن ۱۸م ظهور یافتند. ناپلئون بناپارت که در پی فتح مصر، هیئتی متشکل از نخبگان فرهنگی فرانسه را به همراه داشت، سبب شکل‌گیری تحقیقات فراوانی از جاذبه‌های هنر مصری شد که به موجب آن، انتشار جلد اول از کتاب «شرح مصر»^۴ در سال ۱۸۰۹م آغاز شد و تا سال ۱۸۲۶م در قالب یک مجموعه انتشار یافت که مطالب و تصاویری از هنر و معماری مصر، از جمله اهرام و سایر آثار هنری آن را نشان می‌داد. هم‌چنین ترجمه «سنگ روزتا» پس از بیست سال و رمزگشایی اسرار «خط هیروگلیف» در سال ۱۸۲۲م موجب شکل‌گیری اقبال بیش‌تری به هنر و فرهنگ مصر در اروپا و آمریکا شد؛ پس از این کشف، موجی از اقبال عمومی به تمام عناصر هنر مصری پدید آمد (Fritze, 2021, 156) و به تدریج، استفاده از این سبک در طراحی باغ‌ها، گورستان‌ها و بناهای معماری غرب رواج یافت که در دهه ۱۸۳۰م به اوج خود رسید و در نهایت در دهه ۱۸۵۰م به آرامی محو شد. سپس تجدید حیات دیگری در دوره ویکتوریا در دهه ۱۸۸۰م پس از افتتاح کانال سوئز رخ داد. طول عمر فوق‌العاده و کیفیت بی‌پایان هنر مصر برای بناهای یادبود نیز بسیار متناسب بود. (Goldschmidt Jr, 2018, 2)

توسعه بخش اعظم هنر و معماری غرب، همواره نقشی محوری داشته و آثار معماری متنوعی با اقتباس از آن در کشورهای نظیر فرانسه و آمریکا متولد شدند که متأثر از موتیف‌های فرهنگ مصری بودند. هنرمندان این سبک تلاش می‌کردند تا به نوعی، ظاهر معابد مصر را در بناهای خود، بازسازی کنند. این سبک بیش‌تر در بناهای عمومی، بانک‌ها، زندان‌ها، دفاتر دادگاه و مقابر به کار می‌رفت؛ هرچند در ابتدا اغلب برای بناهایی که نمایندهٔ ابدیت و زندگی پس از مرگ بودند مانند مقابر انتخاب می‌شد. اقتباس از هنر و معماری مصر باستان، قابل تقسیم به سه دورهٔ کلی است که هر دوره با شکل متفاوتی ظهور یافته است. دورهٔ اول تا پیش از شکل‌گیری جنبش احیای مصر را شامل می‌شود که برخی از عناصر هنر مصر باستان، در معماری «هلنیستی»^۵ و روم باستان کشف شده‌اند. پس از این که مصر به بخشی از امپراتوری روم بدل شد، خدایان مصری برای رومی‌ها نیز جایگاه پیدا کردند و این روند به مرور زمان، شتاب بیش‌تری گرفت. به‌طور مثال، ابلیسک‌ها زینت‌بخش میادین و فضاهای باز روم شدند (Curl, 2013). دورهٔ دوم با فتح مصر توسط ناپلئون در سال ۱۷۹۸ میلادی آغاز می‌شود که منجر به شکل‌گیری سبک احیای معماری مصری می‌شود. در اواخر قرن هجدهم میلادی،

بسیاری از معماران به تأثیر از این جنبش، به طراحی فرم‌هایی با هندسهٔ ساده که منجر به ایجاد وضوح، صُلبیت و خلوص در ترکیبات آن‌ها می‌شد، سوق پیدا کردند. این تأثیرپذیری را می‌توان در مواردی هم‌چون استفاده از فرم‌هایی چون برج‌های راست‌گوشه و هرمی‌شکل که متأثر از ورودی معابد مصری بودند، مشاهده کرد که به زبان در حال تحول معماری نئوکلاسیسم تبدیل شدند. با کشف مقبرهٔ پادشاه «توت‌انخ‌آمون»^۶ در سال ۱۹۲۲میلادی، دورهٔ سوم اقتباس از هنر و معماری مصر باستان شکل می‌گیرد که با استقبال مجدد هنرمندان اروپایی و آمریکایی از هنر و معماری مصر در مقیاسی بزرگ‌تر نسبت به دوره‌های پیشین مواجه می‌شود که سبک آرت دکو را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. این نکته را می‌توان در استفاده از تزئینات هندسی، رنگ‌های روشن و نقوش انتزاعی مشاهده کرد (Curl, 2013; Shulman, Bochner & Gleye, 1981).

آرت دکو که بر اثر کمبودهای پس از جنگ جهانی اول به وجود آمد، در برخی کشورها هم‌چون هندوستان تا دهه ۱۹۶۰م نیز ادامه یافت. این سبک در آمریکا با نمایشگاه جهانی (۱۹۳۹م) نیویورک به اوج خود رسید و سپس نفوذش را از دست داد (مشتاق، ۱۳۹۸، ۱۴؛ پاکباز، ۱۳۹۹، ۴۷). آرت دکو امروزه نامی متداول برای طیف گوناگونی از سبک‌های معماری مدرنیستی است که ظهور متفاوتی در نیویورک داشته‌اند. نیویورک در پایان جنگ جهانی اول به‌عنوان یکی از کلان‌شهرهای جهان ظاهر شد که جمعیت آن با میلیون‌ها نفر در حال افزایش بود. با رشد روزافزون آن در قرن نوزدهم به‌عنوان شهری برای افراد بسیار ثروتمند و بسیار فقیر شناخته شد و با ایجاد جمعیت گسترده‌ای از طبقهٔ متوسط، فرهنگی توده‌ای را رغم زد که جزو شگفتی‌های فنی قرن جدید محسوب می‌شود. آرت دکو در نیویورک، ابتدا توسط چند معمار، سبکی برای طراحی آسمان‌خراش‌ها معرفی شد. به‌طور مثال «ون آلن»^۷ ساختمان «کرایسلر»^۸ را به‌عنوان اولین آسمان‌خراشی که از مرز هزار فوتی برج ایفل فراتر می‌رفت، طراحی و اجرا کرد. استفادهٔ زینتی از فلز، آجر و سفال و به‌ویژه بهره‌گیری از رنگ‌های متنوع، به نمادی تزئینی برای ساختمان‌های آرت دکو تبدیل شد. نقش اقتصاد نیز در جذابیت این سبک بسزا بوده است. محبوبیت یک طرح ساده و مقرون‌به‌صرفه در روزهای رکود، امری منطقی است؛ چون می‌تواند با تغییر رنگ یا الگوی هندسی در آجرکاری یک ساختمان ارزان‌قیمت، جلوه‌ای جدید به آن ببخشد (Robins, 2017, 1-7). در آمریکای دهه ۱۹۲۰م آرت دکو سبکی غالب به نظر می‌رسد که گسترهٔ آن بناهای بسیاری هم‌چون ساختمان کرایسلر (۱۹۳۰م) یا «امپایراستیت»^۹ (۱۹۳۱م) را در برمی‌گیرد (دانیل و همکاران، ۱۳۹۴، ۶۰).

جدول ۱، دوره‌های جنبش احیای مصر را همراه با ویژگی‌های هریک نشان می‌دهد.

جدول ۱. دوره‌های جنبش احیای مصر. مأخذ: نگارندگان.

دوره‌ها	اقدامات مهم	بناهای متأثر
دوره اول (دوره باستان تا فتح ناپلئون) تا ۱۷۹۸	<p>- ورود آثار باستانی مصر برای اولین بار به اروپا با رشد فرقه‌های وابسته به خدایان نیل^{۱۱} (Curl, 2013, xxvi)</p> <p>- انتقال ابلیسک‌ها به روم به‌عنوان نمادی از قدرت روم و شکست مصر و تدوین ابلیسک‌های جدید با زبان لاتین</p> <p>- التقاط‌گری^{۱۱} در بسیاری از زمینه‌ها مثل دین، معماری و تزئینات (Boatwright, 2018, 127).</p> <p>- اتخاذ شیوه‌های حکومت بطلمیوس توسط برخی از امپراطوران روم (Roulet, 2015, 68).</p> <p>- جای گرفتن قدرتمندان فرقه‌های آیسس^{۱۲} و سراپیس^{۱۳} در پانتئون (زیارتگاه)^{۱۴} روم در اواسط قرن اول میلادی و تبدیل شدنشان به خدایان امپریالیستی (Curl, 2013, 61).</p> <p>- علاقه‌مندی امپراتور هادریان^{۱۵} به مصر و ساخت ویلا آدریانا^{۱۶} و پانتئون روم (Boatwright, 2018, 140).</p> <p>- ظهور آثار باستانی مصری تبار در نمایشگاه‌های رنسانس (Curl, 2013, 323).</p> <p>- خلق نمادپردازی با تکرار عناصر هرمی مصری در دوره رنسانس در نوشتارها و تصاویر (Dresser, 1873, 4).</p> <p>- جست‌وجوی یک بیان معماری فارغ از تزئینات روکوکو و نمایش اشکال هندسی واضح (به دنبال نظریات لاجورگروهردر^{۱۷})</p> <p>- تقدیر از امکانات معماری دوریک و مصری به واسطه نقاشی‌های پیرانسی^{۱۸} (Curl, 2013, 172).</p> <p>- جست‌وجوی سادگی و خلوص در فرم‌ها و اهمیت یافتن معماری مصر به دلیل استفاده کردن از اشکال کاملاً هندسی</p> <p>- تبدیل باغ انگلیسی به باغ‌های بناهای یادمانی^{۱۹} و به باغ‌های نمادین با مقابر خالی^{۲۰} و بعدها با گورهای واقعی</p>	<p>- ویلا آدریانا</p> <p>- پانتئون روم</p> <p>- هرم سستیوس^{۲۱}</p> <p>- قلعه‌ها^{۲۲}</p> <p>- ابلیسک گیان لورنتسو</p> <p>- برنینی^{۲۳} در رم</p>
دوره دوم (بعد از ناپلئون) ۱۷۹۸-۱۹۲۲	<p>- احیای سبک التقاطی به دنبال مبارزات ناپلئونی در مصر (۱۸۰۱-۱۷۹۸) و تلفیق سبک مصری با نقوش کلاسیک</p> <p>- تاریخ‌نگاری دکتر فرانسس بیترس^{۲۴} درباره استمرار مذهب مصری و احیای سنت هرمی</p> <p>- مشخص شدن پیوند میان اشراق فرقه‌ماریان با دوران باستان توسط پژوهشگران^{۲۵}</p> <p>- استفاده پررنگ‌تر از نمادپردازی دوره رنسانس پس از پیروزی ضد اصلاحات در اروپای مرکزی و جنوبی</p> <p>- طراحی صحنه در قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم</p> <p>- اقتباس معماری مانند پیتربهرنس^{۲۶} و والتر گروپیس^{۲۷} از معبد تدفین دیرالبحری^{۲۸} و ملکه حتشیسوت^{۲۹} با به کار گرفتن ردیف ستون‌های طولانی، مربع‌شکل، بدون سرستون و خالی از تزئینات (Curl, 2013, 371).</p>	<p>- تالار مصر^{۳۰}</p> <p>- ساختمان کالج</p> <p>- پزشکی ریچموند^{۳۱}</p> <p>- زندان موایمنسینگ</p> <p>- فیلا دلفیا^{۳۲}</p>
دوره سوم (بعد از کشف مقبره توت انخ‌آمون)	<p>- نمایش اشیاء مقبره در پاریس و موزه بریتانیا در سال ۱۹۷۲</p> <p>- هم‌زمانی محبوبیت آرت دکو و عناصر مصری با دموکراتیزه کردن هنر و آثار باستانی</p> <p>- وام گرفتن آرت دکو از برخی عناصر مصری</p> <p>- احیای سبک هنرهای تزئینی مصر در مبلمان و دیگر اشیای خانگی (Curl, 2013, 374).</p> <p>- جنبش تئاترهای مصر در ایالت متحده و هم‌چنین در معماری</p>	<p>- سینما زارینگ^{۳۳}</p>

• معماری مصر باستان

شود. خدایان اصلی، مبین عناصر طبیعی بوده‌اند که با صفاتی انسان‌وار و گاهی نیز ترکیبی از صفات انسانی و دیگر جانداران، تجسد یافته‌اند. این امر، نوعی پیوند میان انسان و طبیعت را در نگرش مصریان باستان، آشکار می‌سازد (همان، ۴۱). در گذشته دور، چنین تصویری در مصریان باستان وجود داشته که فرعون یا پادشاه مصر، بر نظم عالم طبیعت هم‌چون طلوع و غروب خورشید، دخیل است و او را زاده خدایان طبیعت می‌دانستند (هارت، ۱۳۸۲، ۷۱). به عبارتی دیگر، «فرعون»^{۳۴} حافظ اجرای آیین‌ها و مناسک مصری بود و رابطه‌ای متقابل میان او و خدایان وجود داشته که به همین جهت، می‌توانست الهام‌بخش هنرمندان و معماران باشد (وتکین، ۱۳۹۸، ۱۸). معماری مصر باستان، غالباً دارای اشکال حجمی ساده و نظم هندسی استوار بوده است. معماری‌ای با نیات ثابت سه‌هزارساله که ظهور آن را می‌توان در شکل «هرم» خلاصه کرد؛ زیرا شکل متعادل هرم با دارابودن نیروهای عمودی و افقی، قادر بود با صُلبیت خود، تجسم نظمی پایدار را نمایش دهد (شولتس، ۱۳۸۹، ۳)؛ امری که مصریان باستان، همواره از طبیعت و نیروهای آن و زندگی انسانی با تلقی دوار از زمان در کنار رود نیل، درک می‌کردند. توجه به ماندگاری و جاودانگی، منجر به استفاده از مصالحی هم‌چون سنگ در ساخت بسیاری از مقابر و معابد مصریان

مصریان که غالباً از گذشته دور، با یورش اقوام بیگانه مواجه بودند، توانستند در زمینه معماری، پیکره‌سازی و نقاشی، فرم‌های بسیار بدیع و خاص خودشان را پدید آورند (هارت، ۱۳۸۲، ۷). هنر و معماری مصر باستان، تجلی رابطه عمیق بین انسان و طبیعت و اعتقاد به جاودانگی است. به‌طور مثال، صحنه‌های بی‌شماری از نقاشی مصریان باستان، به وقایع زندگی مردگانی که امید می‌رفت زیستن آن‌ها در جهانی دیگر نیز تداوم دارد، پرداخته است (همان، ۸۱). به همین جهت، معماری مصریان باستان نیز وجوه نمادین را به‌جای وجوه کارکردی در نظر داشته است (وتکین، ۱۳۹۸، ۱۸). «هرودوت» که گزارشی از مصر را در سال ۴۶۰ ق.م بر جای گذاشته، معتقد است که «مصری‌ها خانه مسکونی خود را اقامتگاهی موقتی و آرامگاه‌شان را اقامتگاهی دائمی تارسیدن به روز رستاخیز به‌شمار می‌آوردند» (همان، ۱۹). میل به ارائه نظمی سردمی، اقتضای بیان نمادین حیات پس از مرگ را به همراه خود دارد (شولتس، ۱۳۸۹، ۷). به همین جهت، مقابر و معابد به‌عنوان سرای ابدیت، مهم‌ترین بناهای مصریان باستان را تشکیل داده‌اند. در این میان، اعتقاد مصریان باستان به خدایان متعدد و هم‌چنین فراعنه که غالباً تجلی خدایان در منصب پادشاهی عالم شناخته می‌شدند، نباید نادیده گرفته

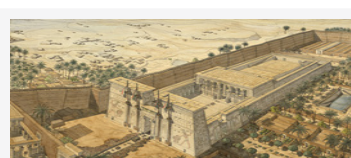
رواق دار و کف محراب نیز یک پله بالاتر از تالار ستون دار بوده است؛ بنابراین، ارتفاع هر قسمت از قسمت پیشین، کم تر بوده است (شولتس، ۱۳۸۹، ۸؛ آپجان، وینگرت و مالر، ۱۳۹۰، ۶۲). از آن جا که حیاطها به روی آسمان گشوده بودند، به بارگاه خورشید ملقب می شدند. هم چنین تالارهای سرپوشیده، نمادی از شب و تاریکی به شمار می آمدند؛ به همین علت، سقفشان را مزین به نقش ستارگان می کردند (Manley, 2018, 11). در نتیجه، معماری هر معبدی در مصر باستان به عنوان یک جزء و عالمی کوچک از مجموعه معابد کلی بود که اسطوره آفرینش را تجسم می بخشید (ibid.). به طور مثال، شباهت الگوی معابد مصری را می توان در معابدی نظیر «مدینت هبو»^{۴۳}، «ادفو»^{۴۴}، «اقصر» و... مشاهده کرد که در جدول ۲ بیان شده است. بنابراین، می توان اذعان داشت که بناهای مصری، ترکیبی از چهار نیت اصلی را ارائه می کنند: واحه محصور، حجم ماندگار و کلان سنگی، نظم راست گوشه، معبر که تمامی موارد به شکل نمادین در معماری مصر مطرح شده اند (شولتس، ۱۳۸۹، ۱۰). عناصر دیگری نیز در شکل گیری معماری معابد مصر باستان، وجود داشته اند که غالباً با تمهیدی خاص در معابد تکرار می شدند؛ عناصری هم چون سردرها، ستون ها با تزئینات صور گیاهی، دیوارها با شیبی رو به بالا که بیانگر پویایی رو به آسمان بودند که به نحو مبسوط تری در در جداول ۳ و ۴ در دو گروه فرمها و تزئینات معرفی شده اند.

باستان شده است. هر چند مصالح ساده دیگری هم چون «تنه نخل»، «دسته های پاپیروس»، «گل رود نیل» و «خشت» نیز به شکلی سمبولیک، نقشی اساسی در بناهای آن دوران ایفا می کرده است (هارت، ۱۳۸۲؛ و تکین، ۱۳۹۸). ابتدایی ترین حالت مقبره مصری، «مصطبه»^{۴۵} بوده است که به هزاره چهارم ق.م بازمی گردد. هم چنین نخستین بنای عظیم با مصالح سنگی مصر باستان، مقبره پلکانی شاه «زوسر»^{۴۶} با نام «سقاره»^{۴۷} است که به دستور شاه زوسر و به دست «ایمחותپ»^{۴۸}، مهم ترین معمار مصر باستان بنا شده است (بانی مسعود، ۱۳۹۱، ۲۴). این بنا را که فرم تحول یافته مصطبه های قدیمی با سطوح جانبی مایل است، می توان کهن ترین نمونه اجرای پلان محوری با تلفیقی از معماری، نقاشی و پیکره تراشی دانست که اتمام ساخت آن به حدود ۲۶۸۰ ق.م بازمی گردد (وتکین، ۱۳۹۸، ۱۹). غالباً پلان معابد مصری از الگوی واحدی پیروی می کرده اند که شامل چهار بخش «دروازه شکوهمند دو برجی» یا پیلون^{۴۹}، «حیاط رواق دار»^{۴۰}، «تالار ستون دار»^{۴۱} و «مقصوره» یا محراب^{۴۲} بوده که همگی بر یک محور و در پلانی مستطیل شکل با سلسله مراتب محوری قرار داشته اند. این امر در برخی معابد بزرگ تر، کمی متفاوت بوده و گاهی معابد دارای دو حیاط یا چند تالار بوده اند. در طول مسیر و از طرف ورودی تا رسیدن به سوی محراب، سقف قسمت های مسقف، به ترتیب کوتاه تر می شدند. هم چنین غالباً کف قسمت تالار ستون دار، یک یا چند پله بلندتر از کف قسمت حیاط

جدول ۲. الگوی کلی معابد مصر باستان. مأخذ: نگارندگان.

الگوی مشترک معابد مصر باستان

قرارگیری چهار بخش دروازه شکوهمند دو برجی یا پیلون، حیاط رواق دار، تالار ستون دار و مقصوره یا محراب بر یک محور افقی که نور هر قسمت به ترتیب از قسمت پیشین، کم تر می شود؛ چنانچه قسمت محراب، تاریک ترین بخش معابد مصری بوده است.

پلان	تصاویر شبیه سازی شده	تصاویر واقعی	بنای معبد
 پلان مقبره رامسس سوم.	 شبیه سازی مقبره رامسس سوم.	 مقبره رامسس سوم.	مقبره رامسس سوم، مدینة هبو در طیوه ^{۴۵}
 پلان معبد اقصّر.	 شبیه سازی معبد اقصّر.	 معبد اقصّر.	معبد اقصّر (لوکسور)
 پلان معبد هوروس.	 شبیه سازی معبد هوروس.	 معبد هوروس.	معبد هوروس، خدای ادفو

جدول ۳. عناصر معماری مصر باستان (به همراه مفاهیم و تصاویر)، فرم‌ها. مأخذ: نگارندگان.

عنوان	توضیحات	تصاویر
ابلیسک ^{۴۶}	- بنای یادبود باریک با قاعده‌ای مربع‌شکل و غالباً یکپارچه که روی آن با حروف تصویری ^{۴۷} حکاکی شده و در بخش فوقانی آن یک هرم کوچک وجود داشته است؛ ابلیسک در مصر باستان، عموماً به شکل جفت و به‌عنوان محوره‌های کناری معبد ^{۴۸} ساخته می‌شده است (Curl, 2013, 451).	
وجوه نمادین	- جلوه‌ای از آمون در مصر باستان ^{۵۱} (ibid., 424). - جایگاه خدایان (ibid., ۴۵۱)؛ نماد جلوه‌ای از خورشید؛ به شکل سنگی است که «رع» ^{۵۲} الهه خورشید، درون این سنگ قرار دارد (ibid., 457). - هرم رأس بنا، مظهر دور کردن نیروهای منفی، باد و توفان است (ibid., 22).	ابلیسک در آثار باستانی مصر
ردیف ستون‌ها ^{۵۳} (رواق)	- مجموعه‌ای از ستون‌ها در یک خط مستقیم با حمل سرستون‌ها (ibid., 430) ظهور واحدهایی با اجزای تکراری مانند رواق‌ها و قاب‌های ممتد در دوره سلطنت میانه (شولتس، ۱۳۸۹، ۳۸)، گروه ستون‌هایی شبیه به دسته‌ای از ساقه‌های لوتوس یا پاپیروس که با تسمه‌ای در زیر سرستون به هم بسته شده باشند (آپجان و همکاران، ۱۳۹۰، ۶۵).	
وجوه نمادین	- میل به ارائه نظمی سرمدی با بیان نمادین حیات پس از مرگ (شولتس، ۱۳۸۹، ۷).	ردیف ستون‌های معبد فیلاکه ^{۴۹}
ستون و سرستون‌ها	- ستون‌های سنگی ضخیم با سرستون‌هایی به شکل پاپیروس یا گل نیلوفر باز و بسته و حجاری روی آن‌ها (بانی مسعود، ۱۳۹۱، ۳۲؛ آپجان و همکاران، ۱۳۹۰، ۶۶). - غالباً ستون مصری، بین پایه زیرین و سرستون قرار می‌گیرد که بالا و پایین ستون، پهن تر است (Curl, 2013, 430).	
وجوه نمادین	- ستون‌ها در معابد به‌عنوان خدای خورشید در بهشت یا تکیه‌گاه بهشت (ibid.). - شکل ستون‌ها غالباً از صور گیاهی نشئت گرفته‌اند که در عین کارکرد سازه‌ای، نماد گیاهانی بودند که از خاکی حاصل خیز رستنه‌اند تا به ساکنان آن دیار، بقا و امنیت عطا کنند (شولتس، ۱۳۸۹، ۱۲). - جاودانگی خدایان باید به خانه و معابدشان نیز تعمیم یابد (آپجان و همکاران، ۱۳۹۰، ۶۹).	ستون‌های معبد خنوم ^{۵۰}
دروازه توراتی ورودی	- یک جفت برج با دیوارهای شیب‌دار مایل به سوی بالا در مدخل ورودی معابد باستانی قرار داشتند (Trafton & Pease, 2004, 156). تزئیناتی با حروف تصویری و نقش‌ونگارهای مختلفی حاکی از شکست دشمنان توسط خدایان (Hartwig, 2015, 314).	
وجوه نمادین	- حافظ خدایانی که پشت آن‌ها در جایگاه مقدس قرار داشتند. (ibid., 313). - استحکام پیلون، بیانگر اشتیاق مصریان به جاودانگی بوده است (آپجان و همکاران، ۱۳۹۰، ۶۳). - پویایی رو به آسمان دیواره‌های دروازه، جهت اشاره به جهان اعلی بوده است (وتکین، ۱۳۹۸، ۱۹). - طلوع خورشید از بین دو نیمه سردر و دروازه ورودی هم‌چون دروازه آسمان که خدای خورشید از آن جا طلوع می‌کرد (شولتس، ۱۳۸۹، ۸).	برج‌های دروازه معبد هروس
هرم	- صلب، ایستاده روی یک پایه مربع‌شکل با چهار ضلع شیب‌دار که به یک رأس می‌رسند (Curl, 2013, 457). - استفاده از هرم به‌عنوان مستحکم‌ترین فرم هندسی (آپجان و همکاران، ۱۳۹۰، ۵۹).	
وجوه نمادین	- امنیت وجودی با احجام ماندگار و توجه به حجم بنیادین و خالص و میل به اشکال خالص و ساده (شولتس، ۱۳۸۹، ۲۳).	هرم بزرگ خوفو
تالار سرپوشیده (تالار ستون‌دار)	- برخورداری بخش مرکزی این تالار از ارتفاع بیش‌تر نسبت به بخش‌های جانبی خود؛ با یک ردیف پنجره فوقانی جهت نورگیری و تهویه که بعدها این نکته جزو ساختار فضای معماری رومی شد (بانی مسعود، ۱۳۹۱، ۲-۳). «این ردیف پنجره‌های فوقانی، پیش‌درآمدی بر تدابیر نورپردازی برای کلیساهای سده‌های میانه شدند» (وتکین، ۱۳۹۸، ۲۳).	
تالار ستون‌دار مصر باستان		
تالار سرپوشیده		
وجوه نمادین	- ستون‌هایی با همراهی پنجره جهت تجسم ظهور فرعون (شولتس، ۱۳۸۹، ۳۳).	نورگیرهای بالای سرستون‌ها

جدول ۴. عناصر معماری مصر باستان (به همراه مفاهیم و تصاویر)، تزئینات. مأخذ: نگارندگان.

عنوان	توضیحات	تصاویر
کتیبه خورشید بالدار	<p>- این کتیبه در اساطیر مصر باستان به دستور رع و به جهت به یادماندن کنش قهرمانانه هوروس به شکل خورشید بالدار در همه خانه‌ها و شهرهایی که آدمی در آن‌ها عبادت می‌کند، وجود دارد (Ebers & Birch, 523, 4881).</p> <p>- هوروس^{۵۴} که ایزدی خورشیدی بود که در نگاره‌ها، شاهینی بر سر دارد. او با نام هور در نظر مصریان، شاهینی می‌نمود که بر فراز سرشان در آسمان پرواز می‌کرد (ویو، ۱۳۸۷، ۴۷).</p>	 <p>طرح کتیبه خورشید بالدار.</p> <p>طرح خورشید بالدار.</p> <p>کتیبه خورشید بالدار.</p>
رنگ‌ها	<p>- امری مهم برای مصریان باستان که دارای روابطی صوری بوده است.</p>	 <p>نقاشی‌های دیواری معبد توت‌انخ‌امون.</p>
وجوه نمادین	<p>- آبی: نماد بهشت، ابدیت، بی‌نهایت</p> <p>- سیاه: نماد مرگ، جهان زیرین و تولد دوباره (Curl, 2013, 424).</p> <p>- سبز: نماد نیکی، حیات، رستاخیز و مکان سعادت (ibid., 430).</p> <p>- قرمز: نماد مصر سفلی، خطر، خشم، پیروزی، آتش، خون، نحسی و خشونت (ibid.)، ست ۵۶ با چشم‌ها و موهای قرمز (ibid.).</p> <p>- قرمز و سفید: نماد مخالفان (مانند تاج‌داران مصر علیا و سفلی)، اما همراه هم بیانگر کلیت (ibid.).</p> <p>- اسب دریا به رنگ قرمز که نماد مرد و خصم و اسب دریا به رنگ سفید، نماد زن و مقدس است (ibid.).</p> <p>- حنایی: نماد مردان (ibid.).</p> <p>- زرد: نماد زنان (ibid.).</p> <p>- سفید: نماد قدرت زمینی، خلوص، حرمت، مصر علیا و شادی (ibid.).</p>	 <p>رنگ در نگاره‌های مصری.</p>
۵۷ نیلوفر آبی	<p>- در شب برگ‌هایش را جمع می‌کند و زیر آب می‌رود تا با طلوع آفتاب برخیزد و شکفته شود. نیلوفر آبی، عطر و بوی دل‌آویزی داشته که همین امر سبب تقدیس آن می‌شده است (آپجان و همکاران، ۱۳۹۰، ۸۲). گل و گنجینه نیلوفر آبی هر دو در سرستون‌های مصری و پیشانی خدای ایساک^{۵۸} به کار می‌رفتند (Curl, 2013, 446).</p>	 <p>به ترتیب حروف، گنچه، گل، گل باز شده و گنچه-گل نیلوفر آبی.</p>
۵۸ نیلوفر آبی	<p>- بیانگر آب و آتش، نور خدایی و تاریکی‌های بدوی (ibid.).</p> <p>- نماد تولد دوباره (ibid.).</p>	 <p>به ترتیب حروف، پایپروس^{۵۹} شاخه، پایپروس-عصای سلطنتی، پایپروس-انتزاعی، پایپروس مصری (سرستون زنگ‌شکل)</p>
۶۰ نخل	<p>- گیاهی بلند و چتری شکل که در نواحی باتلاقی مصر باستان، بسیار رواج داشته است و گاهی تا ارتفاع بیش از شش متر به شکل درخت‌زارهای متراکم رشد می‌کرده است (آپجان و همکاران، ۱۳۹۰، ۸۲).</p> <p>سرستون‌های پایپروس که حامل سقف‌اند (Curl, 2013, 453).</p> <p>- نماد سرچشمه معرفت (هارت، ۱۴۰۰، ۸۱) و بیانگر سبزی، شادی، پیروزی و شکوفایی (Curl, 2013, 453).</p> <p>- گره‌خوردن نیلوفر و نی پایپروس به دور عنصری مرکزی که نمایانگر قلب و ریه‌هاست، نمادی است از فرعون به‌مثابه قلبی که پیونددهنده مصر با رودخانه نیل است. نیل، مسیری است که در قالب آب شیرین و زمینی حاصل خیز به مصر حیات می‌بخشد (Lightbody, 2020, 68-69).</p> <p>- زمانی که سرزمین مصر باستان سر از آب برآورد، بخش وسیعی از آن توسط گیاه پایپروس، پوشانده شده بود و به همین جهت نماد نیرومندی و باروری شناخته شد (آپجان و همکاران، ۱۳۹۰، ۸۳).</p>	 <p>نمونه‌هایی از سرستون نخل.</p>
وجوه نمادین	<p>- سرستون‌های برگ‌دار؛ برگ نخل با نقوش خوشه شاخ و برگ و متناوب با نیلوفر آبی (Curl, 2013, 453).</p> <p>- نماد مصر علیا و باروری (ibid.).</p> <p>- شاخه‌ها بیانگر تاج بزرگ خدا (ibid.).</p> <p>- برگ نخل به معنای یک سال نیز شناخته می‌شود (ibid.).</p> <p>- پوشش سر به شکل برگ نخل، نماد ماندگاری و ابدیت (ibid.).</p>	

روش تحقیق

از آن‌جا که موضوع این پژوهش بر محور زمانی قرن بیستم و پیش از آن دلالت دارد، در زمره پژوهش‌های تاریخی با رویکرد کیفی قرار می‌گیرد؛ زیرا پژوهش‌های تاریخی به دنبال یافتن داده‌های موجود از حوادث گذشته هستند. هم‌چنین در راستای نیل به هدف این تحقیق که ریشه‌یابی تأثیر هنر و معماری مصر باستان بر آثار معماری آمریکا در قرن بیستم میلادی است، از روش تحقیق تفسیری- تطبیقی در گردآوری داده‌ها استفاده شده است. زیرا روش تفسیری، مطالعه معانی غیر آشکار درون پدیده‌ها، وقایع و آثار را روشن می‌سازد (حیدری، ۱۳۹۵، ۱۹۱). در این پژوهش نیز در پی پاسخ به پرسش اول، ابتدا به گردآوری داده‌های اولیه از آثار مکتوب به روش کتابخانه‌ای پرداخته شده است؛ سپس با مطالعه چگونگی تأثیر هنر و معماری مصر باستان بر آثار غربی، داده‌های ثانویه این پژوهش شکل گرفتند که پس از تطبیق ویژگی‌های هنری مصر باستان با آن‌ها، تحلیل موردی آثار معماری کشور آمریکا انجام شده است. بدین ترتیب، جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه آثار معماری آمریکایی است که با تقلید یا اقتباس از آثار معماری مصر باستان در زمره این جنبش قرار می‌گیرند؛ هم‌چنین با استفاده از روش نمونه‌گیری غیر احتمالی، آن دسته از بناها که ویژگی‌های مذکور در تصویر ۱ را دارا بودند، جهت تحلیل موردی انتخاب و در نهایت نیز یافته‌های پژوهش در جداول ۳، ۴ و ۵ به شیوه قیاس تطبیقی تبیین شدند.

یافته‌ها و بحث

• مؤلفه‌ها و موتیف‌های احیای معماری مصری

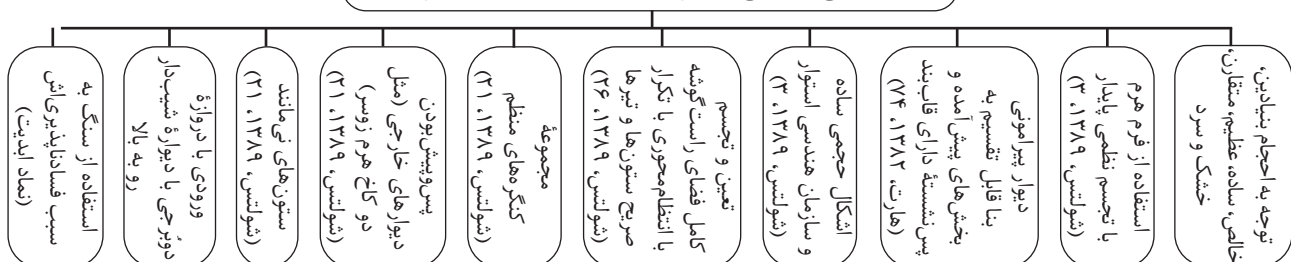
معماری مصر باستان، یادمانی، ستون‌دار و پرابهت بوده و مشهورترین بقایای آن، معابد و مقابر هستند. این معماری با عناصری مانند «دیوارهای شیب‌دار»^{۶۱}، «برج‌های دوگانه دروازه»^{۶۲}، «هرم‌ها»، «ابلیسک‌ها»، «ستون‌های بزرگ با نیلوفر آبی»^{۶۳}، «نخل»، «پاپیروس»^{۶۴} و سایر «اشکال سرستون‌ها»^{۶۵} در سبک احیای معماری مصری پدیدار شده

است (Grimes & Yoder, 2015; Curl, 2013). بنابراین در این سبک از معماری، همواره وجوه نمادگرایانه بر وجوه عملکردی غلبه داشته است. تصویر ۱ به معرفی مؤلفه‌های معماری این جنبش به نحو مختصر می‌پردازد.

• تأثیر جنبش احیای مصری بر آثار معماری آمریکا

جنبش احیای معماری مصری در آمریکا از اوایل قرن نوزدهم میلادی آغاز و تا اوایل قرن بیستم و یکم با سه دوره ظهور متفاوت در پی فواصل زمانی مختلفی ادامه یافته است. مردم آمریکا از طریق نمایش موزه‌ها، سخنرانی‌ها، ادبیات عامه‌پسند و حتی مراسم عمومی «بازکردن مومیایی فرعون» با فرهنگ مصر باستان آشنا شدند (Giguere, 2014, 17-18). هم‌چنین در این زمان، آمریکا به دلیل فقدان آرایش فرهنگی مشخص و گذشته معنی‌دار به‌عنوان یک کشور نسبتاً جوان، با انتقاد نویسندگانی چون «چارلز دیکنز»^{۶۶} و «فرانسیس میلتون ترولوپ»^{۶۷} روبه‌رو شد. برای مقابله با این انتقادات، نخبگان کشور به دنبال ایجاد نوعی میراث ملی براساس تمدن‌های بزرگ دوران باستان بودند (ibid., 2)؛ در این راستا، معماران تلاش کردند تا در عین توسعه زیبایی‌شناسانه آمریکایی و بدون بهره‌گیری از فرهنگ اروپا، برای خود به هویتی مستقل دست یابند. آن‌ها این فرصت منحصربه‌فرد را داشتند که توسعه تمدنی خود را با اتخاذ عناصر گزینشی از تمدن‌های باستانی مانند مصر شکل دهند (Phillips, 2007, 21-22). به عقیده آن‌ها، این عناصر به‌واسطه نقش نمادینی که داشتند، به‌عنوان نقاط کانونی مناسبی عمل می‌کردند که قابلیت بسط یک هویت ملی را دارا بودند (Giguere, 2014, 98). به‌طور مثال، یکی از بناهای شاخصی که در کشور آمریکا تحت تأثیر جنبش احیای مصر در سال ۱۸۴۵م ساخته شد، ساختمان «کالج پزشکی در ریچموند» بود که به لحاظ فرم بنا و جزئیات نمای آن، یک بنای شاخص در این سبک شناخته می‌شود. مصر شهرتی طولانی بر پایه «هرودوت»^{۶۸} و «مانتو»^{۶۹} داشت و به‌عنوان سرزمین خرد و دانایی، با دانش پزشکی قابل توجه شناخته می‌شد. این امر، می‌تواند علت انتخاب سبک مصری را برای معماری داخلی و خارجی کالج پزشکی

ویژگی‌های کلی جنبش متأثر از معماری مصر باستان



تصویر ۱. مؤلفه‌های اصلی معماری سبک احیای مصری. مأخذ: نگارندگان.

قرن اخیر میلادی شد. در معماری آمریکا نیز، بناهای بسیاری دیده می‌شود که به نوعی متأثر از وجوه سمبولیک و نمادپردازانه معماری مصر باستان هستند و غالباً این امر به نحوه استفاده از حجم، فرم کلی بنا و استفاده از موتیف‌های هنر مصر باستان، بازمی‌گردد. بهرمندی از عناصر مصری در سبک‌هایی چون آرت دکو، پست‌مدرن و خردگرا نیز راه پیدا کرد. برخی از مهم‌ترین این ویژگی‌ها، توجه به احجام بنیادین و خالص به شکل متقارن، استفاده از فرم هرم، اشکالی با سازمان هندسی استوار، تعیین و تجسم کامل فضای راست‌گوشه با انتظام‌محوری، مجموعه کنگره‌های منظم، ورودی با دروازه دوبرجی با دیواره شیب‌دار رو به بالا و استفاده از سنگ به دلیل فسادناپذیری است. در بنای «معبد آیینی اسکاتلندی»، نمای ساختمان برگرفته از دروازه‌های دو برجی ورودی معابد مصر باستان است که دیواره‌های شیب‌دار همراه با بازشوهای محدود دارد و در ورودی بنا از مجسمه ابوالهول استفاده شده است. در «آپارتمان‌های کارناک، احمد و اسیریس» نیز، دیوارهایی به شکل عظیم و شیب‌دار در کمال خلوص حجمی و هندسه‌ای ساده به کار رفته است که در کنار ستون‌های نمادین با نقوش مصری، ایستاده و آزاد که برگرفته از معماری معبد خونسو هستند، قابل مشاهده است. در «معبد ماسونی مبرج» نیز ورودی بنا اقتباسی واضح از دروازه ورودی معبد خونسو به‌شمار می‌آید که جنس سنگی، گچ‌بری بالای دیوار ورودی در زیر سقف و ستون‌های باریک نواری نیلوفر آبی در این بنا از دیگر ارجاعات به معماری مصر باستان هستند. در «آپارتمان‌های دادگاه فرعون» نیز احجام ساده و خالص، فضاهای نورگیر وسیع، شکل سرستون‌ها و رنگ نما از معبد لوکسور اقتباس شده است. در «هتل لوکسور لاس‌وگاس»، شکل هرمی بنا شبیه به اهرام جیزه است که در کنار مجسمه ابوالهول با سازمان هندسی استوار به کار رفته است. تمامی موارد مذکور با قیاسی تطبیقی، بیانگر تأثیرگذاری هنروتمدن شرق بر هنر غرب به‌شمار می‌آیند.

در ریچموند تبیین کند (Carrott, 2020, 111-112). تصویر ۲ الف تا د فرم کلی و برخی جزئیات این بنا که متأثر از معماری مصر باستان است را نشان می‌دهد. این جنبش در آمریکا بار دیگر از اواخر قرن نوزدهم تا نیمه اول قرن بیستم پدیدار شده است؛ زمانی که استعمار و امپریالیسم اروپا به‌عنوان منشأ برخی از این نقوش هنری به‌شمار می‌آمد و بنابراین، عناصر معماری بومی از مناطق تحت حاکمیت اروپا اقتباس می‌شدند (Stolzman, Hausman, Stolzman & Hoffman, 2004, 109). مرحله دیگر ظهور این جنبش در آمریکا مربوط به اوایل قرن بیستم است آن‌گاه که در کنار تأثیرات یونانی و رومی، فرهنگ و اشکال مصر - به‌ویژه ابلیسک‌ها - در بناهای تاریخی گنجانیده شدند. به‌طور مثال در دهه ۱۹۲۰، موج احیای معماری مصری فراگیر شد (Gebhard, 1993, 60) که پرزرق و برق‌تر از موج پیشین بود (Grimes & Yoder, 2015, 3) و غالباً درباره بناهای شهری بزرگ‌تر مانند تئاترها و آسمان‌خراش‌ها در مقیاسی عظیم به‌کار گرفته شد (Giguere, 2014, 210). این روند به‌خصوص در کلان‌شهرهای بزرگی همانند نیویورک، شیکاگو و لس‌آنجلس شتاب بیشتری به خود گرفت (Phillips, 2007, 16). جدول ۵، به تطبیق چند نمونه از بناهای موجود در کشور آمریکا که متأثر از جنبش احیای مصر هستند با معابد مصر باستان می‌پردازد.

نتیجه‌گیری

در معماری مصر باستان، همواره وجوه نمادین بر وجوه کارکردی غلبه داشته و این شیوه معماری در طول تاریخ، توجه کشورهای غربی را نیز به خود جلب کرد؛ با فتح مصر توسط ناپلئون و رمزگشایی هر چه بیش‌تر هنر مصر باستان، آشنایی هنرمندان کشورهای اروپایی و آمریکا با ذخایر هنری سرزمین مصر، افزایش یافت؛ به‌طوری‌که سبب گرایش هرچه بیش‌تر هنرمندان اروپا و آمریکا به این هنر و اقتباس و احیای آن در آثار هنر و معماری سه



(د)



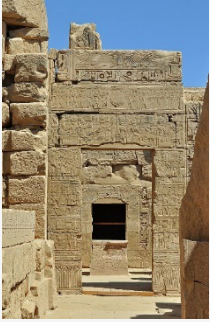

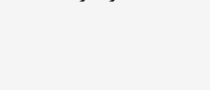











(ج)

(ب)

(الف)

تصویر ۲. فرم کلی و برخی جزئیات کالج پزشکی در ریچموند. الف: شکل ستون و سرستون‌ها. ب: نقش برجسته بالای بنا (کتیبه خورشید بالدار). ج: نمای دوبرجی با شیب پیش‌رونده به سوی بالا. مأخذ: www.architectureurichmond.com. د: فرم مستحکم و ساختار هندسی خالص. مأخذ: www.roadarch.com.

جدول ۴. نمونه موردی‌های آثار معماری کشور آمریکا متأثر از جنبش احیای مصر در قرن بیستم. مأخذ: نگارندگان.

آثار مشابه مصریان باستان		آثار معماری کشور آمریکا در قرن بیستم	
تصویر	نام اثر	تصویر	ویژگی‌ها
	معبد خونسو		معبد آیینی اسکاتلندی
	معبد خونسو		آپارتمان‌های احمد
	بازشو مربع شکل معبد خونسو		آپارتمان‌های کارناک
	دروازه باب‌الآب معبد خونسو		آپارتمان‌های اسپریس
	مقبره رامسس سوم		معبد ماسونی مریخ
	معبد لوکسور		تئاتر مصری زارینگ
	هرم سرخ		آپارتمان‌های دادگاه فرعون
	هرم سرخ		هتل لوکسور لاس وگاس
			۱- نمای ساختمان برگرفته از دروازه‌های دو برجی ورودی معابد مصری باستان ۲- بازشوه‌های محدود ۳- دیواره شیب‌دار ورودی بنا جهت نمایش استحکام بنا ۴- مجسمه ابوالهول در ورودی بنا ۵- دودکش‌های متأثر از فرم آلیسک‌های مصر باستان
			۱- سقف‌های مسطح ۲- دیوارهایی به شکل عظیمه و شیب‌دار ۳- فرم پنجره‌های کوچک ۴- تزیینات سرستون‌ها ۵- ستون‌های نمایین با نقوش مصری و ایستاده و آزاد ۶- رنگ روشن و نمایین نما ۷- پس‌و پیش‌بودن دیوار خارجی ۸- خلوص حجمه و هندسه کلی ۹- پنجره مربع شکل
			۱- نمای ساختمان برگرفته از دروازه‌های دو برجی ۲- ردیف ستون‌های مصری ۳- انتظام محوری با تکرار سرستون‌ها ۴- پس‌و پیش‌بودن دیوار خارجی ۵- نمای متقارن ۶- رنگ نما ۷- فرم مربع شکل پنجره‌ها
			۱- دیوارهای صلب و شیب‌دار ۲- قلب پنجره‌های بزرگ شیب‌دار به سوی بالا ۳- گچ‌بری بالای دیوار ورودی زیر سقف ۴- ستون‌های باریک نواری با طرح نیلوفر آبی ۵- رنگ نما ۶- هندسه مشخص و خالص ۷- پلان متقارن
			۱- قوس‌های جلوی صحنه ۲- قوس‌های پشت‌بند پلکانی ۳- نقوش تزیینی مصری ۴- نمای متقارن
			۱- مجسمه سرستون‌ها ۲- نقوش تزیینی مصری ۳- رنگ نما ۴- فضاهای نورگیر وسیع ۵- اجماع ساده و خالص
			۱- شکل هرمی بنا شبیه به اهرام جیزه ۲- مجسمه ابوالهول ۳- سازمان هندسی استوار ۴- استفاده از عناصر تزیینی مصری
			۱- نمای ساختمان برگرفته از دروازه‌های دو برجی ورودی معابد مصری باستان ۲- بازشوه‌های محدود ۳- دیواره شیب‌دار ورودی بنا جهت نمایش استحکام بنا ۴- مجسمه ابوالهول در ورودی بنا ۵- دودکش‌های متأثر از فرم آلیسک‌های مصر باستان
			۱- سقف‌های مسطح ۲- دیوارهایی به شکل عظیمه و شیب‌دار ۳- فرم پنجره‌های کوچک ۴- تزیینات سرستون‌ها ۵- ستون‌های نمایین با نقوش مصری و ایستاده و آزاد ۶- رنگ روشن و نمایین نما ۷- پس‌و پیش‌بودن دیوار خارجی ۸- خلوص حجمه و هندسه کلی ۹- پنجره مربع شکل
			۱- نمای ساختمان برگرفته از دروازه‌های دو برجی ۲- ردیف ستون‌های مصری ۳- انتظام محوری با تکرار سرستون‌ها ۴- پس‌و پیش‌بودن دیوار خارجی ۵- نمای متقارن ۶- رنگ نما ۷- فرم مربع شکل پنجره‌ها
			۱- دیوارهای صلب و شیب‌دار ۲- قلب پنجره‌های بزرگ شیب‌دار به سوی بالا ۳- گچ‌بری بالای دیوار ورودی زیر سقف ۴- ستون‌های باریک نواری با طرح نیلوفر آبی ۵- رنگ نما ۶- هندسه مشخص و خالص ۷- پلان متقارن
			۱- قوس‌های جلوی صحنه ۲- قوس‌های پشت‌بند پلکانی ۳- نقوش تزیینی مصری ۴- نمای متقارن
			۱- مجسمه سرستون‌ها ۲- نقوش تزیینی مصری ۳- رنگ نما ۴- فضاهای نورگیر وسیع ۵- اجماع ساده و خالص
			۱- شکل هرمی بنا شبیه به اهرام جیزه ۲- مجسمه ابوالهول ۳- سازمان هندسی استوار ۴- استفاده از عناصر تزیینی مصری

پی‌نوشت‌ها

۱. The Egyptian Revival movement .
 ۲. Egyptian Revival architecture .
 ۳. Exposition internationale des arts décoratifs et industriels modernes .
 ۴. Le Description de l'Égypte .
 ۵. Hellenistic .
 ۶. Tutankhamun's tomb .
 ۷. William Van Alen .
 ۸. Chrysler Building .
 ۹. Empire State Building .
 ۱۰. Nilotic .
 ۱۱. Eclecticism .
 ۱۲. Isis .
 ۱۳. Serapis .
 ۱۴. Pantheon .
 ۱۵. Publius aelius Hadrianus .
 ۱۶. Villa Adriana .
 ۱۷. Laugier and Herder .
 ۱۸. Giovanni Battista Piranesi .
 ۱۹. I.E. William Shenstone's gardens at The Leashowes and Stowe .
 ۲۰. Cenotaphs .
 ۲۱. Cestius-type .
 ۲۲. Haga Castle .
 ۲۳. Elephant and Obelisk by Gian Lorenzo Bernini .
 ۲۴. (۱۸۹۹-۱۹۸۱) Frances Yates .
 ۲۵. M. Theodor Hopfner (۱۸۸۶-۱۹۴۶)، Reginald Eldred Witt (۱۹۰۳-۸۰)، Münster, N. Martin Persson Nilsson (۱۸۷۴-۱۹۶۷) .
 ۲۶. Peter Behrens (۱۸۶۹-۱۹۴۰) .
 ۲۷. Walter Gropius .
 ۲۸. Deir-el-Bahari .
 ۲۹. Hatshepsut .
 ۳۰. Egyptian Hall .
 ۳۱. Egyptian Building of the Medical College of Virginia in Richmond, Virginia, United States ۱۸۴۵ .
 ۳۲. Moyamensing Prison in Philadelphia .
 ۳۳. Zaring .
 ۳۴. فرعون از ریشه Pr-o به معنای سرای بزرگ مشتق شده است .
 ۳۵. Mastaba .
 ۳۶. Zoser .
 ۳۷. Saqqara .
 ۳۸. Imhotep .
 ۳۹. Pylon .
 ۴۰. Peristyle .
 ۴۱. Hypostyle hall .
 ۴۲. Sanctuary .
 ۴۳. Medinet Habu .
 ۴۴. Edfu .
 ۴۵. Thebes .
 ۴۶. Obelisk .
 ۴۷. Hieroglyphs .
 ۴۸. Temple dromos .
 ۴۹. Philae .
 ۵۰. Khnum .
 ۵۱. Heliopolis .
 ۵۲. Ra .
 ۵۳. Colonnade .
 ۵۴. عنوان لاتین آن مأخوذ از Horos و Hor مصری است .
 ۵۵. Huros .
 ۵۶. Seth .
 ۵۷. Lotus .
 ۵۸. Isaac .
 ۵۹. Papyrus .
 ۶۰. Palm .
 ۶۱. Battered walls .
 ۶۲. Pylon-towers .
 ۶۳. large columns with lotus .
 ۶۴. Papyrus .
 ۶۵. Capitals .
 ۶۶. Charles Dickens .
 ۶۷. Frances Trollope .
 ۶۸. Herodotus .
 ۶۹. Manetho .
 ۷۰. Scottish Rite Temple .
 ۷۱. Khonsu .
 ۷۲. George Bigelow Rogers .
 ۷۳. Alabama .
 ۷۴. Karnak Apartments .
 ۷۵. Ahmed apartments .
 ۷۶. John Manley (J.M.) Close .
 ۷۷. Osiris .
 ۷۸. Westlake .
 ۷۹. Mobridge Masonic Temple .
 ۸۰. Zaring's Egyptian Theatre .
 ۸۱. Ramses III mortuary at Medinet Habu .
 ۸۲. Frank B. Hanter .
 ۸۳. Indianapolis .
 ۸۴. Pharaoh's Court Apartments .
 ۸۵. George L. Stowe .
 ۸۶. Luxor Las Vegas .
 ۸۷. Red pyramid .
 ۸۸. Veldon Simpson .
 ۸۹. Nevada .

فهرست منابع

- آپجان، اورارد میلر؛ وینگرت، پل استور و مالر، جین گاستون. (۱۳۹۰). تاریخ تحلیلی هنر جهان (ترجمه محمد هوشمند ویژه). نشر بهجت.
- بانی مسعود، امیر. (۱۳۹۱). معماری غرب؛ ریشه‌ها و مفاهیم. نشر هنر معماری قرن.
- پاکباز، رویین. (۱۳۹۹). دایره المعارف هنر (ج ۱). نشر فرهنگ معاصر.
- تارله، ی.و. (۱۳۵۳). ناپلئون (ترجمه محمد قاضی). انتشارات پیام.
- تامسن، دیوید. (۱۳۸۷). اروپا از دوران ناپلئون (ترجمه خشایار دیهیمی و احد علیقلیان، ج ۱). نشر نی.
- حیدری، شاهین. (۱۳۹۵). درآمدی بر روش تحقیق در معماری با نگرشی تحلیلی بر پایان‌نامه‌نویسی معماری. فکر نو.
- دانیل، ویکتور؛ شافعی، بیژن و سروشیانی، سهراب. (۱۳۹۴). معماری آندره گدار. نشر ویکتور دانیل.
- شولتس، کریستیان نوربرگ. (۱۳۸۹). معنا در معماری غرب (ترجمه مهرداد قیومی بیدهندی). فرهنگستان هنر.

- Giguere, J. (2014). *Characteristically American: Memorial Architecture, National Identity, and the Egyptian Revival*. University of Tennessee Press.
- Goldschmidt Jr, A. (2018). *Modern Egypt: The Formation of a Nation-state*. Taylor & Francis.
- Graves-Brown, C. (2018). *Daemons and Spirits in Ancient Egypt*. University of Wales Press.
- Grimes, T. & Yoder, A. (2015). *Los Angeles citywide historic context statement: Exotic Revival, 1900-1980, Survey Los Angeles historic resource survey*. City of Los Angeles, Department of City Planning, Office of Historic Resources.
- Hartwig, M. (2015). *Ideology and Propaganda. A Companion to Ancient Egyptian Art*. Wiley.
- Lightbody, D. I. (2020). *On the Origins of the Cartouche and Encircling Symbolism in Old Kingdom Pyramids*. Archaeopress Publishing Limited. <https://doi.org/10.32028/9781789696578>
- Manley, B. (2018). *Egyptian Art (World of Art)*. Thames & Hudson.
- Phillips, R. A. (2007). *Pre-Columbian Revival: Defining and Exploring a U.S. Architectural Style, 1910-1940* (PhD thesis). The City University of New York, New York, United States.
- Robins, A. (2017). *New York Art Deco: A Guide to Gotham's Jazz Age Architecture*. State University of New York Press.
- Roulet, A. (2015). *The Egyptian and Egyptianizing Monuments of Imperial Rome*. Brill.
- Shulman, J., Bohner, B. & Gleye, P. (1981). *The Architecture of Los Angeles*. Rosebud Books.
- Stolzman, H., Hausman, T., Stolzman, D. & Hoffman, L. A. (2004). *Faith, spirit, and identity: synagogue architecture in America*. Images.
- Trafton, S. & Pease, D. E. (2004). *Egypt Land: Race and Nineteenth-Century American Egyptomania*. Duke University Press.
- قاسمی‌نیا، مازیار؛ سلطان‌زاده، حسین و رئیسی، ایمان. (۱۴۰۱). بینامعماری؛ تبیین روابط میان یک اثر معماری با آثار دیگر بر پایه رویکرد بینامتنیت. *فصل‌نامه معماری و شهرسازی*، (۱۴)، ۲۲-۴۴. http://aup.journal.art.ac.ir/article_858.html
- کلارک، مایکل. (۱۳۸۹). *فرهنگ فشرده اصطلاحات هنر آکسفورد* (ترجمه الهام‌السادات رضایی). نشر برگ‌نگار.
- لوسی، ادوارد. (۱۳۹۴). *فرهنگ اصطلاحات هنری* (ترجمه فرهاد گشایش). نشر مارلیک.
- مشتاق، خلیل. (۱۳۹۸). *فرهنگ هنر و دانستنی‌های وابسته*. نشر هنر مشتاق.
- وتکین، دیوید. (۱۳۹۸). *تاریخ معماری غرب* (ترجمه محمدتقی فرامرزی). کاوش پرداز.
- ویو، ژ. (۱۳۸۷). *اساطیر مصر* (ترجمه ابوالقاسم اسماعیل‌پور). کاروان.
- هارت، جرج. (۱۴۰۰). *اسطوره‌های مصری* (ترجمه عباس مخبر، جلد ۱۰). نشر مرکز.
- هارت، فردریک. (۱۳۸۲). *سی‌ودو هزار سال تاریخ هنر* (ترجمه موسی اکرمی و همکاران). پیکان.
- Boatwright, M. T. (2018). *Hadrian and the Cities of the Roman Empire*. Princeton University Press.
- Carrott, R. G. (2020). *The Egyptian Revival: Its Sources, Monuments, and Meaning, 1808-1858*. University of California Press.
- Curl, J. S. (2013). *The Egyptian Revival: Ancient Egypt as the Inspiration for Design Motifs in the West*. Taylor & Francis.
- Dresser, C. (1873). *Principles of Decorative Design*. Cassell, Peter, & Galpin.
- Ebers, G. & Birch, S. (1884). *Egypt: Descriptive, Historical, and Picturesque*. Cassell, limited.
- Fritze, R. H. (2021). *Egyptomania: A History of Fascination, Obsession and Fantasy*. Reaktion Books.
- Gebhard, D. (1993). *Robert Stacy-Judd: Maya architecture and the creation of a new style*. Capra Press.

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Bagh-e Nazar Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).



نحوه ارجاع به این مقاله:
کریم‌آبادی، حسین؛ سلطان‌زاده، حسین و سامیر، آلاله. (۱۴۰۳). تفسیر تطبیقی تأثیر جنبش احیای مصر بر آثار معماری آمریکا در قرن بیستم میلادی. *باغ نظر*، ۲۱(۱۳۲)، ۴۳-۵۴.

DOI:10.22034/BAGH.2024.427210.5500
URL:https://www.bagh-sj.com/article_194490.html

